

Archeologienota Moerbeke – Pereboomsgat

Ruth Ferket en David Vanhee

Bornem
2020

Colofon

Rapporten van het archeologisch onderzoeksbureau All-Archeo bvba

Erkend archeoloog: All-Archeo bvba, OE/ERK/Archeoloog/2015/00018

Auteurs: Ruth Ferket en David Vanhee

All-Archeo bvba
Woestijnstraat 45
2880 BORNEM

Wettelijk depot nummer
D/2020/12.807/121

© All-Archeo bvba

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever.

All-Archeo bvba aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

Inhoudsopgave

1	Inleiding	4
2	Verslag resultaten bureauonderzoek	5
2.1	Administratieve gegevens	5
2.2	Archeologische voorkennis	6
2.3	Onderzoeksopdracht	7
2.3.1	Vraagstelling en randvoorwaarden	7
2.3.2	Beschrijving geplande werken	8
2.3.3	Werkwijze	13
2.4	Assessmentrapport	13
2.4.1	Landschappelijke ligging van het onderzochte gebied	13
2.4.2	Historische beschrijving van het onderzochte gebied	21
2.4.3	Het onderzochte gebied in zijn archeologisch kader	29
2.4.4	Interpretatie van het onderzochte gebied en synthese	32
2.4.5	Afweging noodzaak verder vooronderzoek	33
3	Samenvatting	34
4	Bibliografie	35
4.1	Publicaties	35
4.2	Websites	35
5	Bijlagen	36
5.1	Archeologische periodes	36

1 Inleiding

Deze archeologienota werd opgemaakt naar aanleiding van de aanvraag van een omgevingsvergunning waarbij de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 1000 m² of meer beslaat, de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de vergunning betrekking heeft 3000 m² of meer bedraagt en waarbij de percelen helemaal buiten de archeologische zones liggen, opgenomen in de vastgestelde inventaris van archeologische zones,¹ zoals bepaald in artikel 5.4.1 van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Het onderzoeksgebied valt niet binnen een beschermde archeologische site, noch binnen een gebied waar geen archeologisch erfgoed te verwachten valt.²

Alle coördinaten die weergegeven worden, zijn uitgedrukt in Lambert 72, tenzij anders vermeld.

De uitvoering van vooronderzoek zonder ingreep in de bodem gaat steeds de uitvoering van vooronderzoek met ingreep in de bodem vooraf. Het doel van een archeologisch vooronderzoek wordt immers met een minimum aan destructie van het archeologisch erfgoed bereikt.

¹ <https://geo.onroenderfgoed.be>

² <https://geo.onroenderfgoed.be>

2 Verslag resultaten bureauonderzoek

Het doel van de archeologische bureaustudie is de aanwezigheid, aard en bewaringsomstandigheden van de archeologische monumenten te kunnen inschatten, de landschappelijke opbouw van het gebied te kennen, om de impact van de werken op het aanwezige archeologische erfgoed in te schatten en daaruit concrete aanbevelingen te formuleren voor de verdere prospectiestrategie.

2.1 Administratieve gegevens

Projectcode: 2020H295

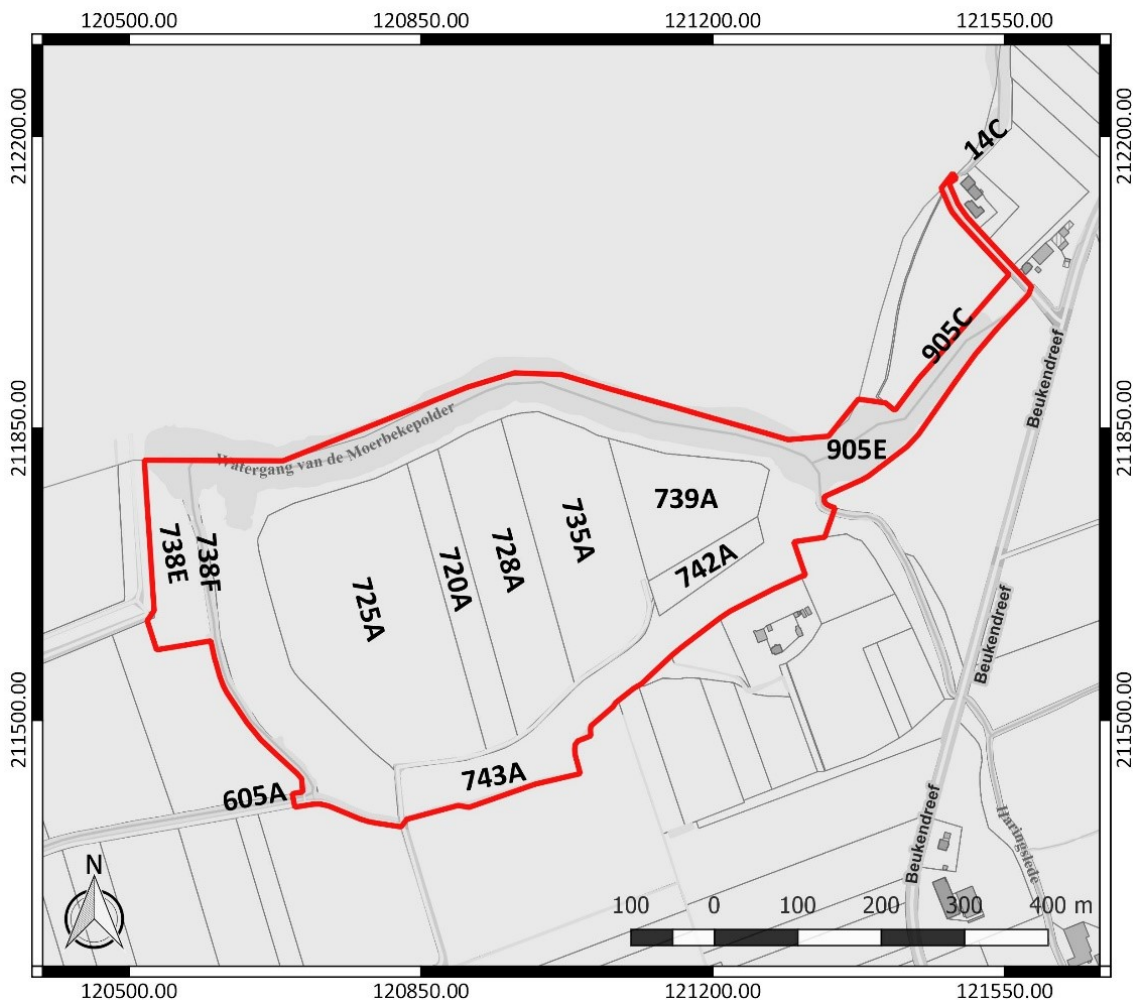
Erkend archeoloog: All-Archeo bvba, OE/ERK/Archeoloog/2015/00018

Locatie (provincie, gemeente, deelgemeente, adres, toponiem): Oost-Vlaanderen, Moerbeke, Moerbeke, Beukendreef, Pereboomsgat/het Eiland

Bounding box x/y Lambert 72 coördinaten:

- 120518, 211372
- 121582, 212156

Kadastraal plan:

Figuur 1: Kadastraal plan met aanduiding van het onderzoeksgebied in rood (www.geopunt.be)

Kadastrale percelen: Moerbeke, sectie A, nummers 605A (partim), 720A, 725A, 728A, 735A, 738E, 738F (partim), 739A, 742A, 743A (partim), 905C (partim) en 905E (partim), en openbaar domein; Moerbeke, sectie B, nummer 14C (partim)

Oppervlakte onderzoeksgebied: ca. 30,693 ha

Topografische kaart:

Figuur 2: Topografische kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (<https://www.dov.vlaanderen.be>)

Begin- en einddatum uitvoering onderzoek: 31/08/2020 – 09/10/2020

Relevante termen uit de thesauri bij de Inventaris Onroerend Erfgoed: bureauonderzoek, steentijd, middeleeuwen, nieuwe tijd, kreek, polder, akkerland en grasland

Verstoorde zones: niet van toepassing

2.2 Archeologische voorkennis

Er is geen concrete archeologische voorkennis met betrekking tot het onderzoeksgebied.

2.3 Onderzoeksopdracht

2.3.1 Vraagstelling en randvoorwaarden

Naar aanleiding van de geplande werken ter hoogte van het onderzoeksterrein werd een archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd. Hierbij staat de vraag centraal wat de impact zal zijn van de geplande werken op het archeologisch bodemarchief. Op basis daarvan wordt een afweging gemaakt of verder archeologisch onderzoek met ingreep in de bodem nodig is.

Volgende onderzoeksvragen worden behandeld:

- Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologisch potentieel van het terrein?
- Wat is de landschapshistoriek en de gebruiksevolutie van het terrein?
- Wat is de impact van de geplande werken?

Randvoorwaarden: Slechts binnen een deel van het onderzoeksgebied worden werken gepland. Het gaat om een zone van ca. 8,195 ha (Figuur 3).

Figuur 3: Aanduiding van de zone waar bodemingrepen gepland worden, weergegeven op het GRB (www.geopunt.be)

2.3.2 Beschrijving geplande werken

De omgevingsvergunning waarvoor deze archeologienota wordt opgesteld, voorziet werken ter hoogte van het Pereboomsgat, een natuurgebied en een kreek (Figuur 4). Langs de zuidoostelijke en zuidelijke rand van het terrein wordt een herprofilering tot open water voorzien (Figuur 5). Het gaat om de herprofilering van een strook met een breedte van 9,48 tot 12 m. Ook in het westen wordt een zone geherprofileerd tot open water. Deze zones worden uitgegraven tot op een diepte van 1 m TAW. Dit betekent een verstoring van ca. 1 m tot 2,30 m. Het open water zal aansluiten op de kreek en waterloop (de Watergang van de Moerbekepolder), die zich in het noorden en het westen van het terrein bevindt. Langs het water worden taluds aangelegd.

In functie van deze werken worden de zuidoostelijke, zuidelijke en westelijke zones van het terrein gemaaid. In het zuidzuidwesten en het westen van het terrein worden bomen gerooid in twee zones met een respectievelijke oppervlakte van 2764 m² en 9413 m². In deze zones wordt een nieuwe rietkraag aangelegd. De westelijke zone wordt hiervoor uitgegraven tot op een diepte van 2,4 m TAW. Dit betekent een verstoring van maximaal 85 cm. In het zuidzuidwesten zal deze rietkraag een uitbreiding vormen van de bestaande rietkraag. In het overige deel van het terrein wordt de waardevolle rietkraag langs het water behouden.

Verder zal er slib geruimd worden uit de kreek en waterloop in het noorden, het noordoosten en het westen van het onderzoeksgebied (Figuur 5 en Figuur 6). De westelijke zone van het plangebied zal tijdelijk gebruikt worden voor de ontwatering en overslag van het slib. Het bestaande karrespoor in het zuidelijke deel van het onderzoeksgebied wordt behouden. Aansluitend wordt in het oosten van het terrein een nieuw, onverhard wandelpad aangelegd op een minimale hoogte van 2,6 m TAW. Het wandelpad zal 366 m lang en 1,5 m breed zijn. De verstoringdiepte bedraagt maximaal 80 cm. Langs het wandelpad worden geoptimaliseerde visplaatsen voorzien. Daar wordt langs het water oeverbeschoeiing geplaatst, bestaande uit palen en kantplanken. Ook een bestaand wandelpad in het noordoosten blijft behouden.

In het zuiden van het plangebied wordt de bestaande duiker opgebroken en wordt er een nieuwe duiker geplaatst. De duiker in het noordoosten van het onderzoeksgebied zal in overleg met Nederland behouden blijven. In het zuidzuidwesten wordt een regelbare klepstuw voorzien voor het vasthouden van water tijdens droge periodes. Die wordt vispasseerbaar aangelegd. Voorts wordt er een houten voetgangersbrug geplaatst over het water in het oosten van het onderzoeksgebied. In het noordoosten wordt ook nog een onverharde parking voor vissers en bezoekers aangelegd in grindgazon. De bestaande inbuizing en groenwand die zich daar bevinden, blijven behouden. In het noordoosten wordt ook een nieuwe oeverbeschoeiing op de rechter- en linkeroever van de waterloop aangelegd, bestaande uit palen en kantplanken. Andere bodemingrepen beperken zich tot de plaatsing van banken en een infobord.

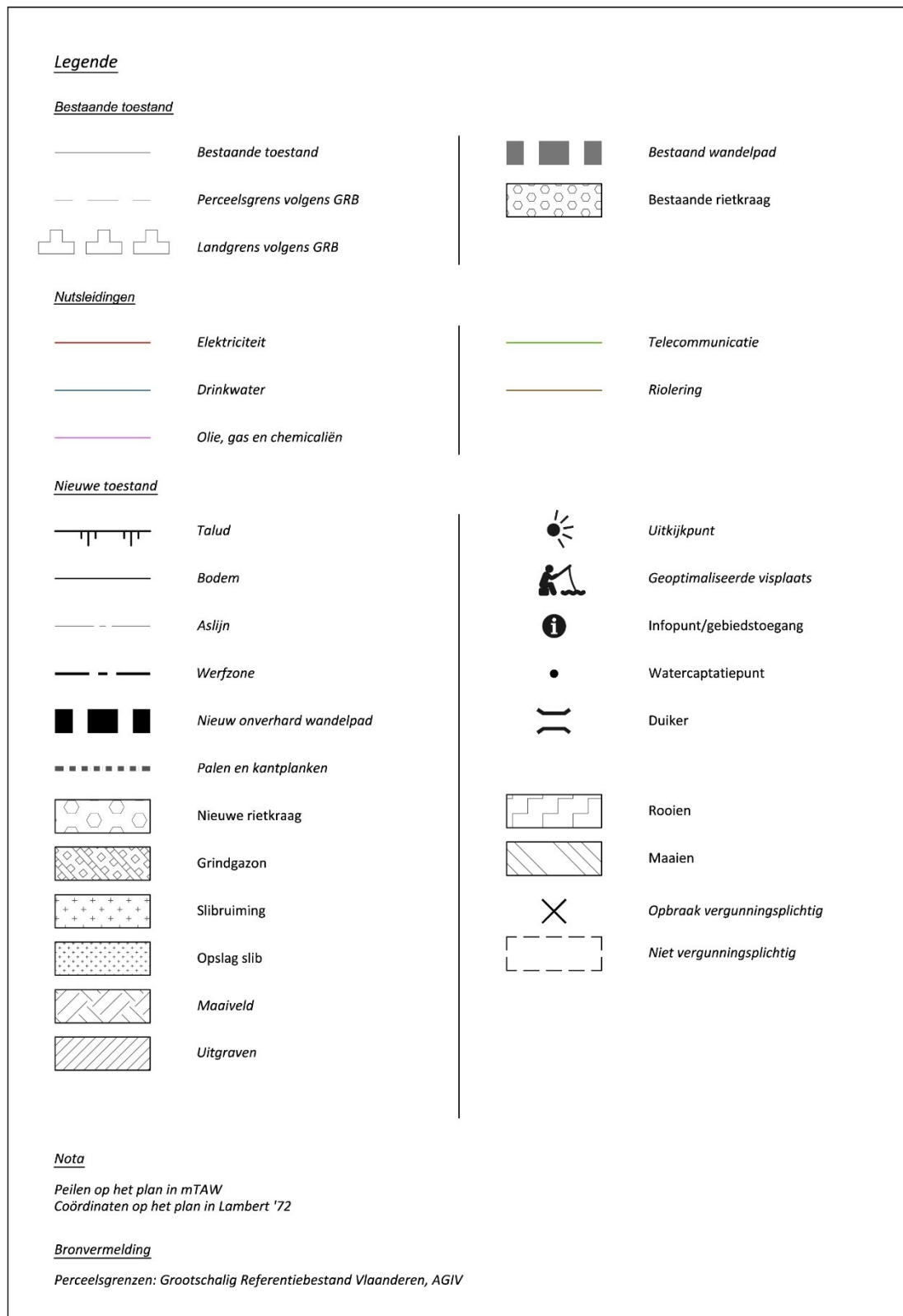
Figuur 4: Inplantingsplan (Antea Group)

Figuur 5: Inplantingsplan van de zuidelijke zone van het onderzoeksgebied (Antea Group)

Figuur 6: Inplantingsplan van de noordelijke zone van het onderzoeksgebied (Antea Group)

C:\THUISWERK_PROJECTEN\459224\4592245002\TEKENINGEN\4592245002LE01_0

Figuur 7: Legende (Antea Group)

2.3.3 Werkwijze

Het bureauonderzoek heeft betrekking op een zone die gekenmerkt wordt door een lage densiteit aan bebouwing in het verleden. Daarom wordt bijzondere aandacht besteed aan de landschappelijke opbouw en het landgebruik van het gebied.

Voor het bureauonderzoek zijn de aardkundige gegevens online opgezocht via www.dov.vlaanderen.be en www.geopunt.be. De geomorfologische kaart is niet beschikbaar voor het onderzoeksgebied. Het historisch kaartmateriaal is georeferereerd geraadpleegd op www.geopunt.be.

Het belangrijkste beschikbare historisch kaartmateriaal werd geraadpleegd om de gebruiksgeschiedenis van het onderzoeksgebied van de laatste eeuwen zo goed mogelijk te kennen. Met het “Extract uyt eene kaart van de bedykinghe van het deel van Moerbeke, Wachtebeke, Zuyddorpe en Boostenblye” van Jacques Coppe (1620), een figuratieve kaart van Moerbeke door Philippus-Jacobus Benthuis (1725), een 18de-eeuwse perceelkaart van Moerbeke met de oude parochiegrenzen langs de “Saute vaert” en de Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden (1771-1778) worden vier momentopnames bekeken uit het ancien régime. Daarnaast worden met het primitief kadasterplan (1830-1833), de Atlas der Buurtwegen (1841), de Atlas cadastral parcellaire de la Belgique van Popp (1842-1879) en de Vandermaelenkaart (1846-1854) nog vier 19de-eeuwse momentopnames bekeken, voorafgaand aan de stafkaarten. De informatie afkomstig uit historisch kaartmateriaal kan een impact hebben op de inschatting van de kwaliteit van het eventueel aanwezige oudere bodemarchief. Beschikbare stafkaarten en luchtfoto's van het onderzoeksterrein werden geraadpleegd op www.geopunt.be en op www.cartesius.be. Ze worden enkel weergegeven in voorliggende studie wanneer ze een relevante bijdrage kunnen leveren aan de onderzoeksvragen met betrekking tot de landschapshistoriek, de gebruiksgeschiedenis van het terrein of de evolutie van de historische bebouwing.

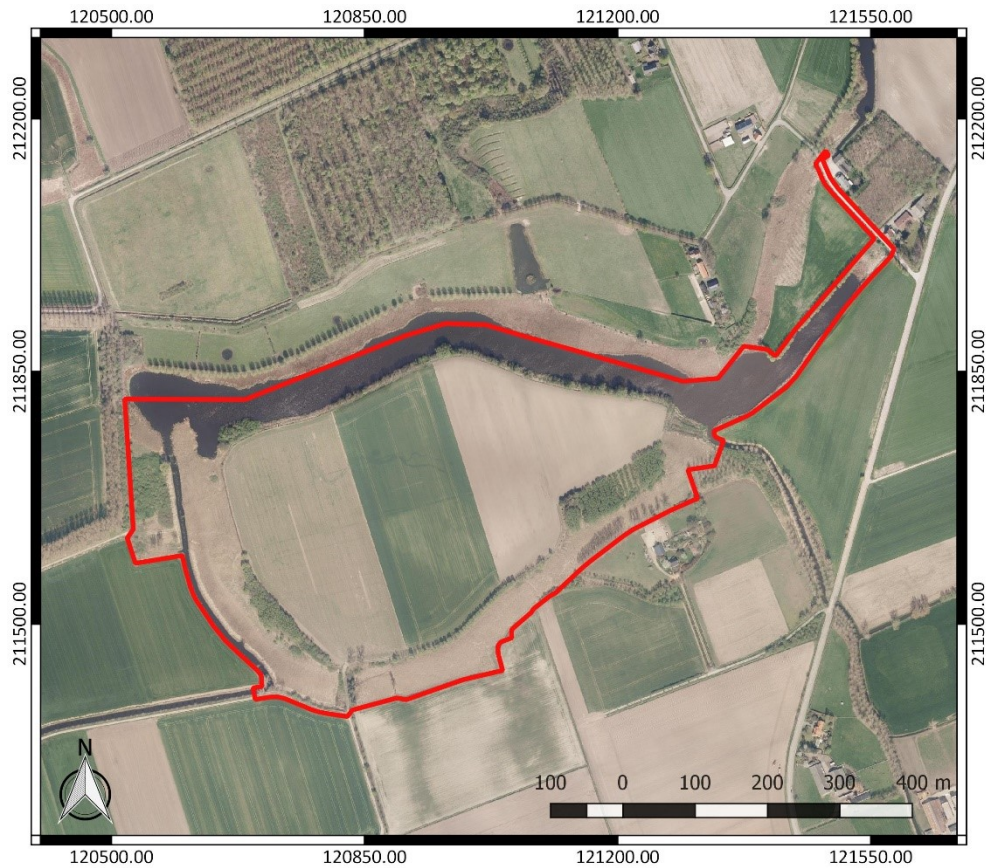
In het kader van de vraagstelling rond het archeologisch potentieel van het terrein werden de Centrale Archeologische Inventaris en de landschapsatlas geraadpleegd. De Centrale Archeologische Inventaris is een inventaris van tot nog toe gekende archeologische vindplaatsen. Vanwege het specifieke karakter van het archeologisch erfgoed dat voor ons verborgen zit in de ondergrond, is het onmogelijk om op basis van de Centrale Archeologische Inventaris met zekerheid uitspraken te doen over de aan- of afwezigheid van archeologische sporen.

2.4 Assessmentrapport

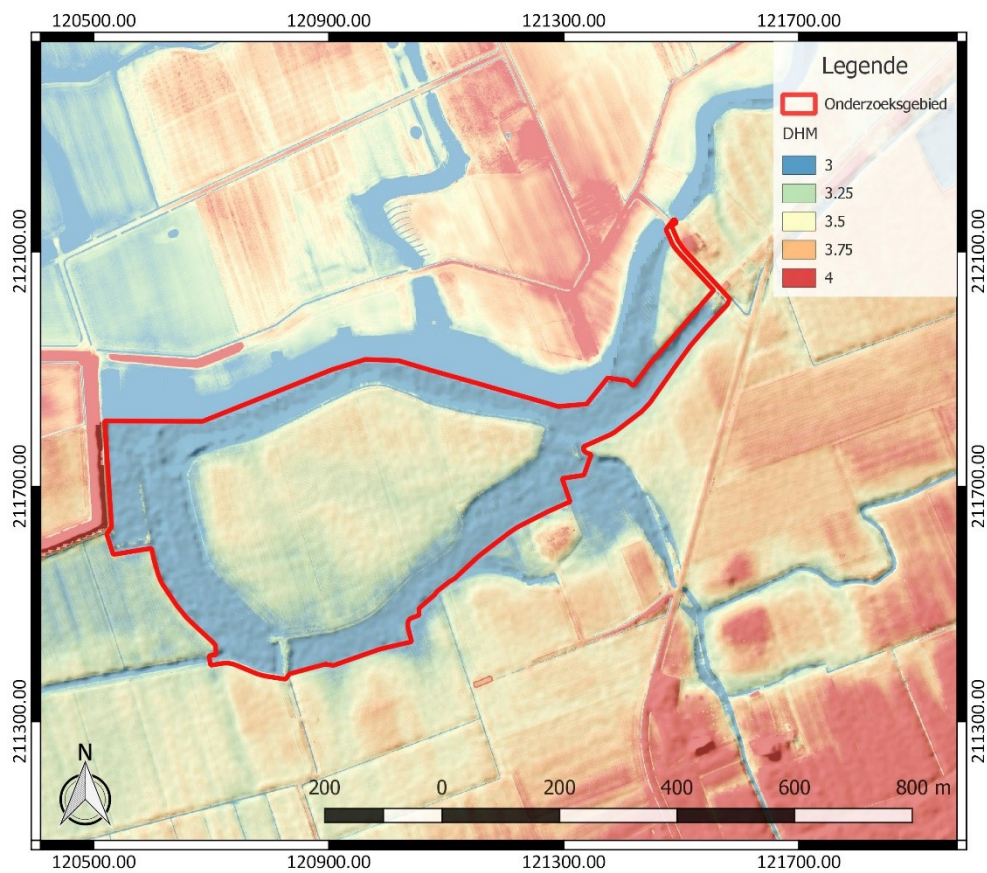
2.4.1 Landschappelijke ligging van het onderzochte gebied

Het onderzoeksgebied situeert zich op een afstand van ca. 4,5 km ten noordnoordoosten van het centrum van Moerbeke. Het terrein wordt in het noorden afgebakend door de Belgisch-Nederlandse grens. In het noordoosten van het terrein en ten oosten ervan loopt de Beukendreef. Ten zuiden bevindt zich de Moerwegel en ten westen loopt de Kruisstraat (Figuur 8). Volgens het gewestplan is het terrein gelegen in natuur- en valleigebieden.

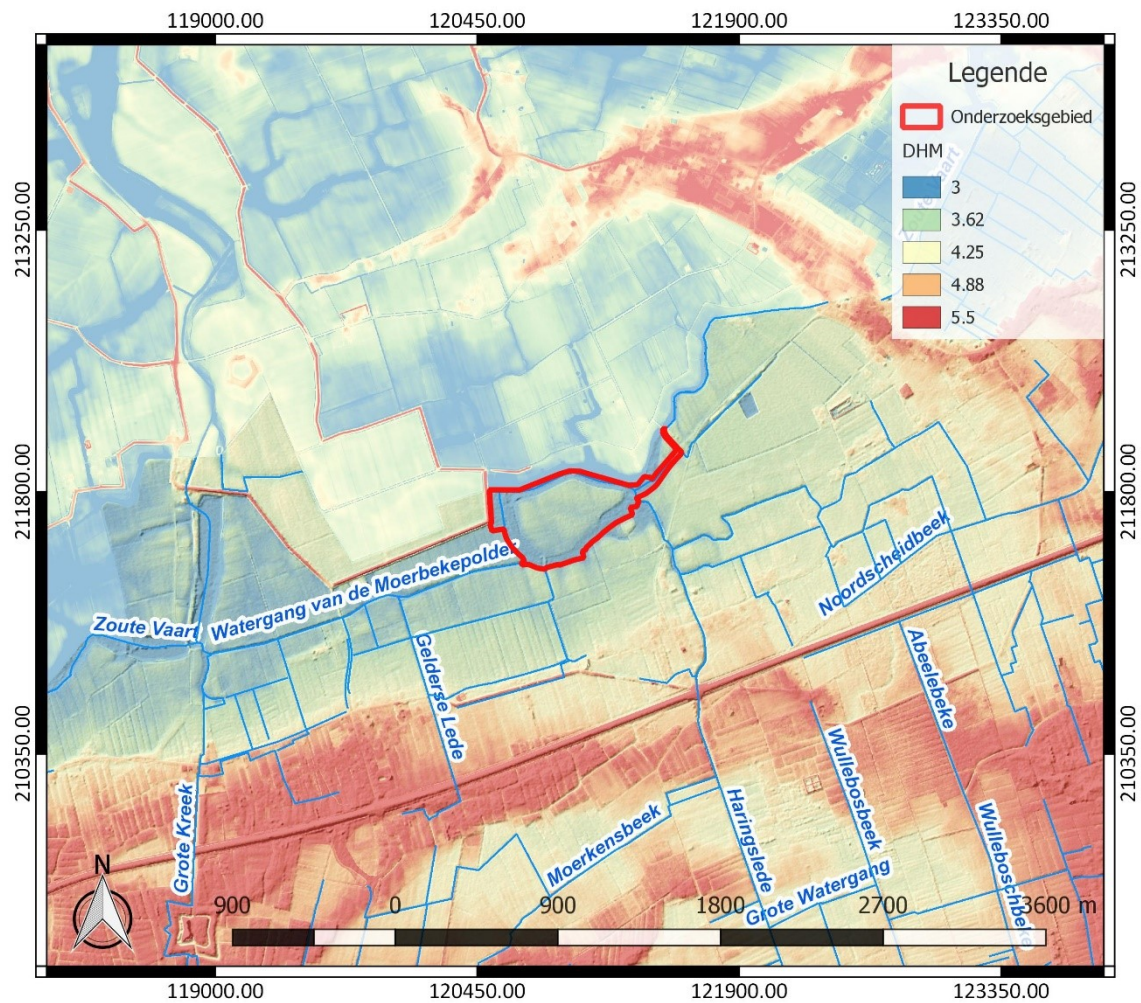
Hydrografisch behoort het onderzoeksgebied tot het bekken van de Gentse Kanalen. De Watergang van de Moerbekepolder stroomt in het westen en het noorden door het onderzoeksgebied (Figuur 10). Ten zuidoosten bevinden zich de Noordscheidbeek, Abeelebeke, Wullebosbeek, Haringslede en Grote Watergang. Ten zuiden stroomt de Moerkensbeek en ten zuidwesten is de Gelderse Lede te vinden. De Zoute Vaart en Grote Kreek bevinden zich ten westen van het onderzoeksgebied.

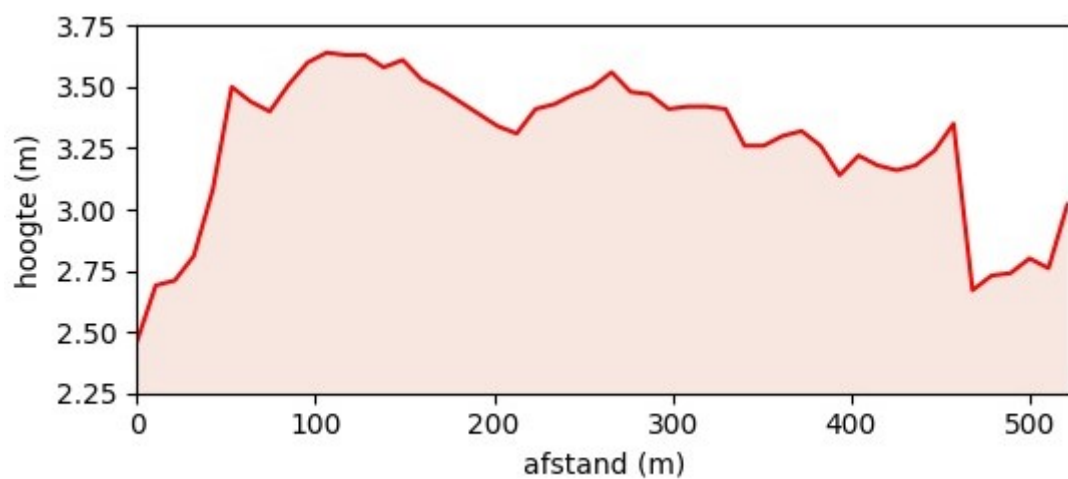
Figuur 8: Luchtfoto van 2019 met aanduiding van het onderzoeksgebied (<https://www.geopunt.be/kaart>)

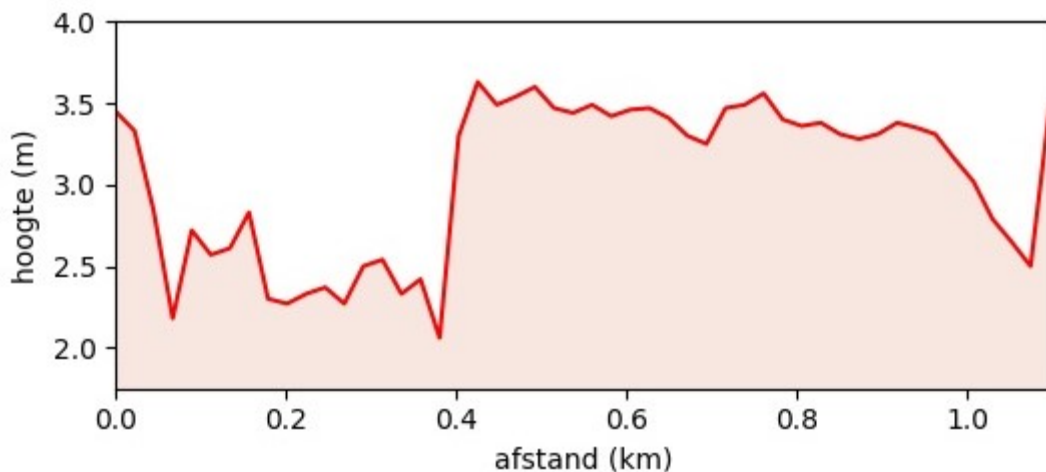
Figuur 9: Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II, DTM 1 m en Hillshade DHM Vlaanderen I, 5 m, met aanduiding van het onderzoeksgebied

Figuur 10: Hydrografische kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied, Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II, DTM 1 m en Hillshade DHM Vlaanderen I, 5 m (<https://www.geopunt.be/kaart>)

Figuur 11: Hoogteverloop van noord naar zuid over het onderzoeksgebied (www.geopunt.be/kaart)

Figuur 12: Hoogteverloop van noordoost naar zuidwest over het onderzoeksgebied (www.geopunt.be/kaart)

Geomorfologisch behoort Moerbeke tot de Vlaamse Vallei. De kern van het Vlaamse Valleilandschap ligt tussen Maldegem en Stekene. Het is een laag en vlak gebied met een hoogte tussen 3 en 10 m.³ Het noordelijke deel van de gemeente Moerbeke, waar het onderzoeksgebied ligt, vormt een polder- en krekengebied met vruchtbare kleibodems. Het gebied ten noorden van de Papdijk werd aangelegd in 1691 naar aanleiding van de bedijking van de Moerbekepolder, die voltooid werd in 1699. Hier bevinden zich de Grote Kreek (ten westen van het onderzoeksgebied) en het Pereboomsgat (binnen het onderzoeksgebied), twee krekken die ontstaan zijn door de inwerking van de Schelde-arm in dit dijkgebied. Het centrale deel van de gemeente Moerbeke behoort tot de dekzandstreek met een afwisseling van droge ruggen en natte depressies. In het zuiden van de gemeente ligt de Moervaartdepressie, een vrijwel onbewoond meersgebied met vele grachten.⁴

De krekken Grote Kreek en Pereboomsgat maken deel uit van het krekengebied van Overslag-Zuiddorpe. Het gebied vormt een overgangsgebied tussen een groter krekengebied dat zich verder uitstrekt in noordelijke richting, over de Nederlandse grens, en Zandig Vlaanderen in het zuiden. De grote dekzandrug Maldegem-Stekene die zich ten zuiden bevindt, vormt een natuurlijke grens tussen deze gebieden. De Grote Kreek en het Pereboomsgat zijn de meest opvallende kreekrestanten in dit gebied. Doordat sommige van deze kreekrestanten aan het verlanden zijn, zijn er opvallende rietlanden ontstaan. Het gebied wordt ook gekenmerkt door dijken die de polders afschermen.⁵

Tijdens de Saliense IJstijd is er in dit gebied een riviernetwerk ontstaan dat zich in de tertiaire afzettingen heeft ingesneden. Hierdoor ontstond de Vlaamse Vallei. Tijdens het Eemianse Interglaciaal liep de vallei onder water en zijn er marine en fluviale sedimenten afgezet. Later in het Weichseliaan voerden verwilderde rivierstelsels puin aan. Tegen het begin van het Boven-Pleniglaciaal was de paleovallei bijna volledig opgevuld. Op het einde van de laatste ijstijd vonden er lokale zandverstuivingen plaats. Zo ontstond de dekzandrug Maldegem-Stekene. Er werden ook verschillende kleine, parallelle zandruggen gevormd, die een microreliëf vormen binnen de polders. Het gebied kwam vanaf de 12de eeuw, na de vorming (in 838 na Chr.) en uitdieping van de Westerschelde, door stormvloed onder invloed van zee-overstromingen.⁶

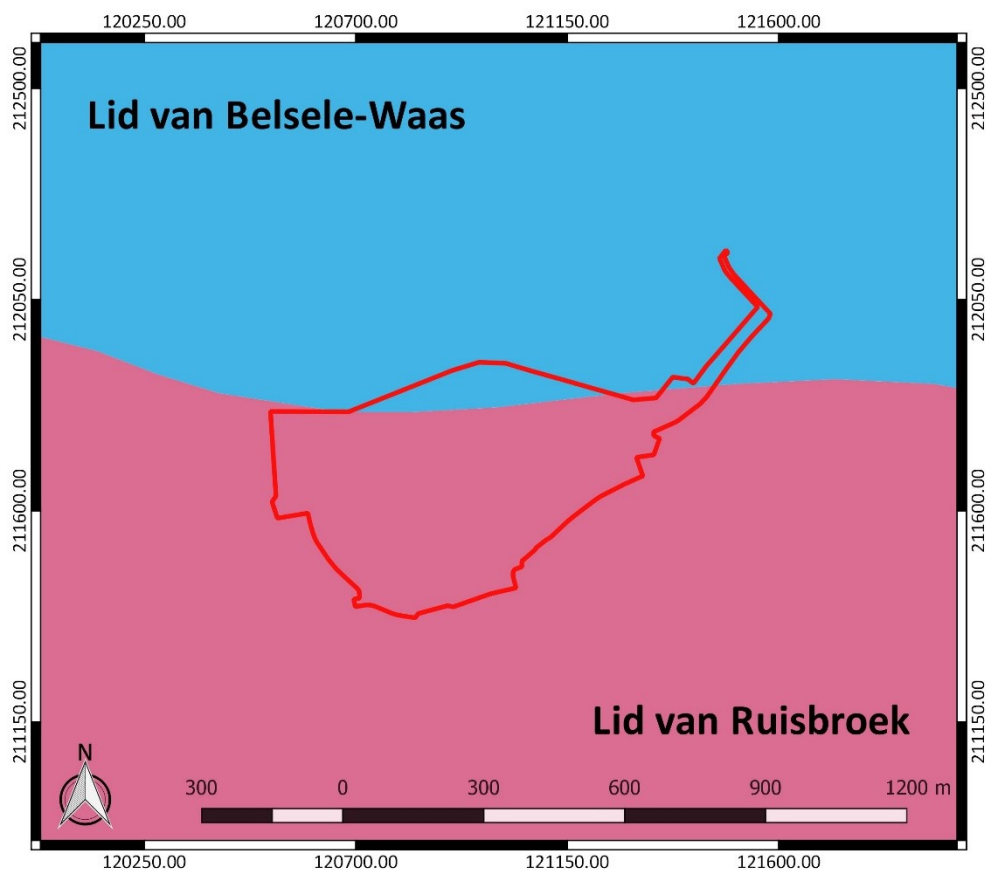
³ De Moor/van de Velde 1995, 4-5

⁴ Agentschap Onroerend Erfgoed 2020: Moerbeke [online], <https://id.erfgoed.net/themas/14182> (geraadpleegd op 1 september 2020)

⁵ Agentschap Onroerend Erfgoed 2020: Grote Kreek en Pereboomsgat [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/135190> (geraadpleegd op 1 september 2020)

⁶ Agentschap Onroerend Erfgoed 2020: Grote Kreek en Pereboomsgat [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/135190> (geraadpleegd op 1 september 2020)

Het kreekrestant Pereboomsgat dat zich binnen het onderzoeksgebied bevindt, is inmiddels sterk verland. Het volledige zuidelijke deel van de hoefijzervormige kreek is volledig verland. Dit deel van de voormalige kreek is sterk verwilderd door opgaande begroeiing. In het noorden bestaat nog een deel uit open water, hoewel hier ook reeds een sterke verlanding plaatsvindt. De verwilderde, verlande kreekrestanten met opgaande begroeiing contrasteren met het open polderlandschap. De gronden die omringd worden door het Pereboomsgat zijn gekend als “het Eiland”.⁷ Dit is een hoger gelegen zone binnen het lager gelegen kreekrestant (Figuur 9). Binnen het onderzoeksgebied schommelt de hoogte tussen ca. 2 m in het noordoosten en 3,7 m TAW ter hoogte van “het Eiland” (Figuur 11 en Figuur 12).

Figuur 13: Tertiaire geologische ondergrond met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

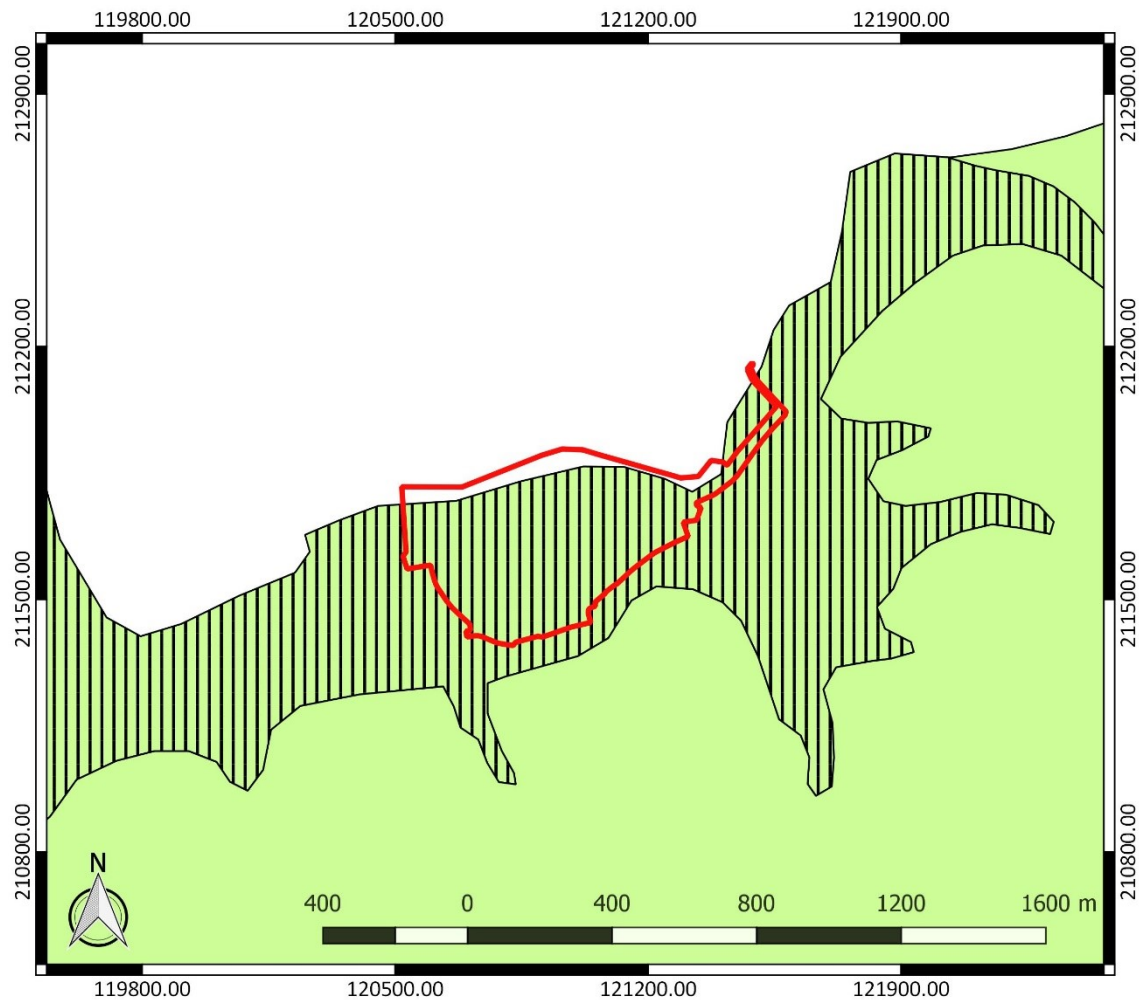
De tertiaire ondergrond van het onderzoeksgebied (Figuur 13) bestaat in het noorden uit het Lid van Belsele-Waas. Dit wordt gekenmerkt door grijsgroen zeer fijn zand, dat kleihoudend is, tot grijze klei. Deze ondergrond is silthoudend, gebioturbeerd glauconiet- en glimmerhoudend en bevat kalkhoudende horizonten. In het overige deel van het terrein bestaat de tertiaire ondergrond uit het Lid van Ruisbroek dat gekenmerkt wordt door licht groengrijs tot grijsbruin zand, dat sterk fossielhoudend is en dat soms grote oesterschelpen bevat.⁸

De quartairgeologische kaart (Figuur 14) geeft aan dat in het grootste deel van het onderzoeksgebied bovenaan getijdenafzettingen van het Holocene aanwezig zijn. Hieronder kunnen eolische afzettingen van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen) en mogelijk van het Vroeg-Holocene voorkomen,

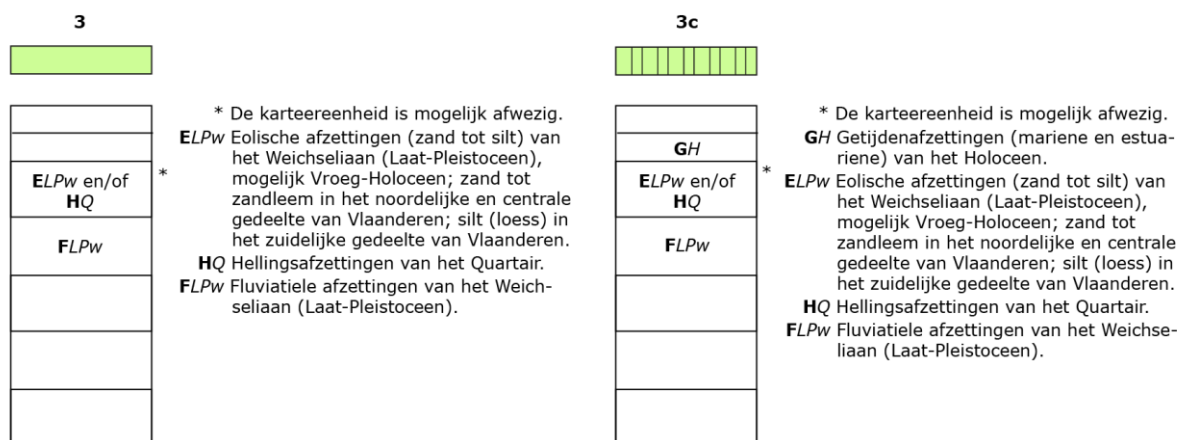
⁷ Agentschap Onroerend Erfgoed 2020: Grote Kreek en Pereboomsgat [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/135190> (geraadpleegd op 1 september 2020)

⁸ www.geopunt.be/kaart

en/of hellingafzettingen van het Quartair. Deze karteereenheid is echter mogelijk afwezig. Onder de genoemde afzettingen bevinden zich ook nog fluviatiele afzettingen van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen). Over het uiterst noordelijke deel van het onderzoeksgebied geeft de kaart geen informatie. Dit heeft te maken met de grenspositie van het onderzoeksgebied.⁹

Figuur 14: Quartaargeologische kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

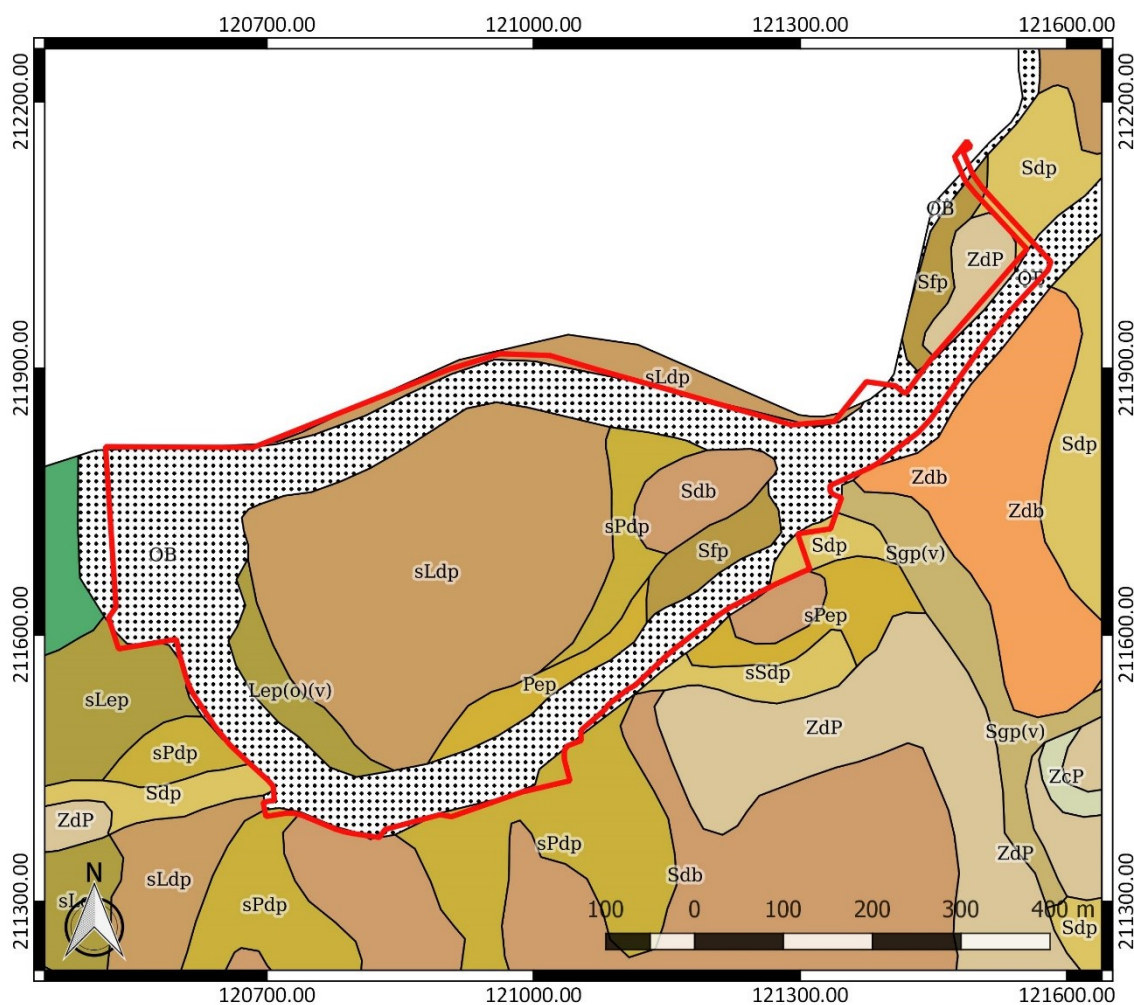

Figuur 15: Legende bij de quartaargeologische kaart (www.geopunt.be)

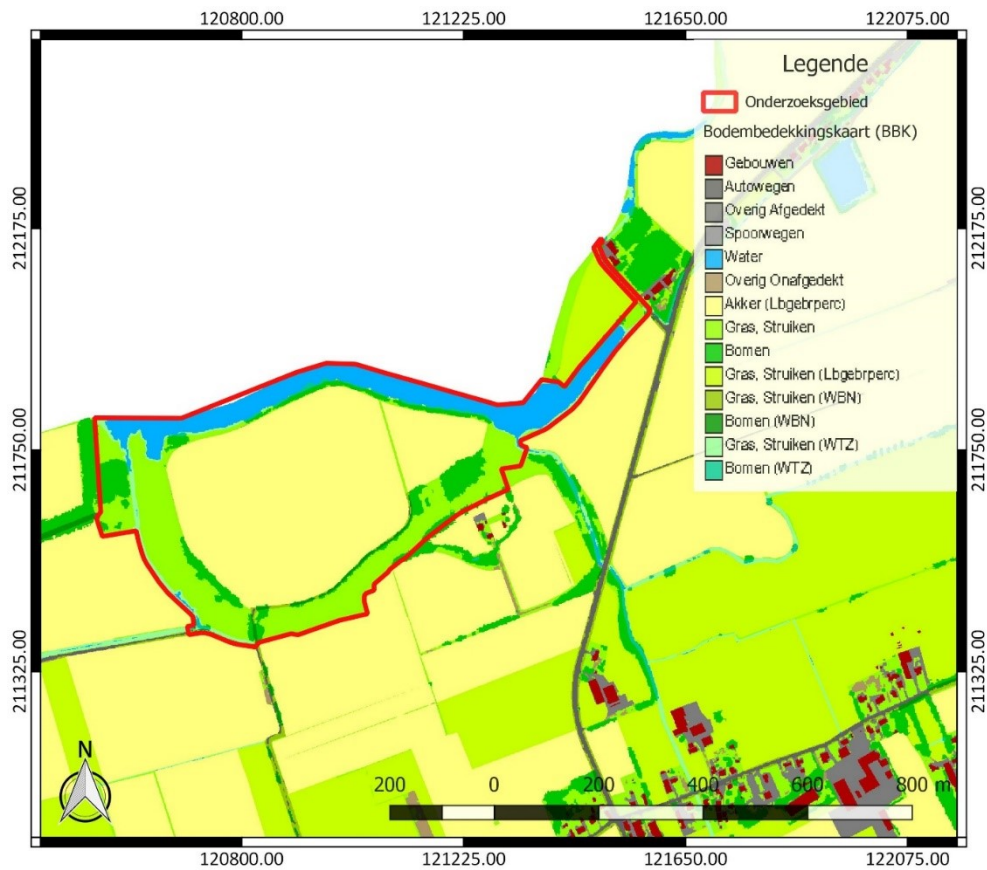
⁹ www.geopunt.be/kaart

De bodemkaart (Figuur 16) toont dat ter hoogte van “het Eiland” (in het centrum van het onderzoeksgebied) de volgende bodems te verwachten zijn: een matig natte (sLdp) en matig natte licht (sPdP) zandleembodem zonder profiel, met zandsubstraat op geringe diepte (ondieper dan 75 cm), een matig natte lemige zandbodem met structuur B horizont (Sdb), een natte licht zandleembodem zonder profiel (Pep), een natte zandleembodem met een sterke antropogene invloed en oppervlakkige veenbedekking (Lep(o)(v)) en een zeer natte lemige zandbodem zonder profiel (Sfp). Bodemtype sLdp wordt ook ter hoogte van de noordelijke rand van het terrein verwacht.

Het kreekrestant Pereboomsgat wordt op de bodemkaart als een bebouwde zone (OB) gekarteerd. In het noordoosten van het terrein treffen we tevens bebouwde zones (OB) aan, evenals een zeer natte lemig zandbodem zonder profiel (Sfp), een matig natte zandbodem zonder profiel of met onbepaald profiel (ZdP) en een matig natte lemige zandbodem zonder profiel (Sdp). In het oosten van het terrein wordt een matig natte lemige zandbodem zonder profiel (Sdp) verwacht. Ter hoogte van de zuidelijke rand van het plangebied is een matig natte licht zandleembodem zonder profiel, met zandsubstraat op geringe diepte (sPdP) aangegeven. In het uiterste westen treffen we tenslotte een natte zandleembodem zonder profiel, met zandsubstraat op geringe diepte (sLep) aan.

Figuur 16: Bodemkaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Figuur 17: Bodemgebruikskaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Figuur 18: Potentiële bodemerosiekaart met aanduiding van het onderzoeksgebied, weergegeven op het GRB (www.geopunt.be)

Op de bodemgebruikskaart is er water aangegeven in het noorden en het westen van het terrein. In het centrum van het onderzoeksgebied zijn akkers te bemerken en in het noordoosten zijn verhardingen weergegeven. Voor het overige wordt het onderzoeksgebied volgens de kaart ingenomen door gras, struiken en bomen (Figuur 17). Dit beeld komt overeen met het beeld dat we zien op een recente luchtfoto (Figuur 8). De begroeiing ter hoogte van het verlande kreekrestant bestaat uit riet. Volgens de potentiële bodemerosiekaart is de erosiegevoeligheid binnen het onderzoeksgebied zeer laag tot verwaarloosbaar (Figuur 18).

2.4.2 Historische beschrijving van het onderzochte gebied

De oudste vermelding van Moerbeke dateert uit de 12de eeuw. De gemeentenaam is afgeleid van de Germaanse woorden "more" (turfontginningsterrein) en "baki" (beek). Moerbeke ontwikkelde zich als straatdorp langs de heerweg Brugge-Antwerpen, op een landrug ten noorden van de Moervaart. De stichtingsdatum van de parochie is onbekend. In de 13de eeuw was de kerk in het bezit van de Sint-Augustinusabdij van Terwaan. In 1264 bezat de bisschop van Doornik het patronaat over de kerk. Later verwierf de bisschop van Gent dit patronaat. De tienden van de parochie werden geïnd door de abdij van Boudelo en door het kapittel van Doornik. De lokale pastoor ontving het resterende deel. De heerlijkheid Moerbeke viel onder de Keure van het Land van Waas en was rechtstreeks in het bezit van de graaf van Vlaanderen. Hij benoemde gezagsdragers en verkocht in de 13de en 14de eeuw vele turfgronden aan Gentse poorters.¹⁰

De aanwezige waterlopen en grachten in Moerbeke waren van belang voor het vervoer van turf en brandhout naar Gent. Tijdens de middeleeuwen was de exploitatie van de veen- en turfgronden één van de voornaamste economische activiteiten in Moerbeke. In 1379 werd de Zuidlede, de zuidelijke aftakking van de Durme, rechtgetrokken en in 1412 uitgediept. Later, in 1531, werd ook de Moervaart, een noordelijke aftakking van de Durme, rechtgetrokken en voorzien van drie vaste bruggen. De strategische ligging van Moerbeke aan een kruispunt van waterwegen zorgde voor veel schade tijdens opeenvolgende krijgsv verrichtingen. Ook maakten veelvoorkomende overstromingen de voortdurende indijking en drainering van het gebied noodzakelijk.¹¹

Het polder- en krekengebied van de Grote Kreek en het Pereboomsgat werd in de vroege middeleeuwen slechts extensief gebruikt. Het stond toen nog niet onder invloed van zee-overstromingen en maakte deel uit van het dekzandgebied. Pas in de late middeleeuwen, tijdens de "grote ontginningen", werd het gebied intensief ontgonnen. Door veenontginningen, waarbij de gronden kunstmatig verlaagd werden, werden de kreekgebieden geteisterd door overstromingen. Tijdens de Tachtigjarige Oorlog (1568-1648) werd het gebied onder water gezet door de noordelijke dekzandruggen door te steken. Hierdoor ontstond een getijdengeul die het gebied onder invloed van zee-overstromingen bracht. Door opeenvolgende inundaties ontstonden er kreken.¹²

In het eerste kwart van de 17de eeuw werden er dijken aangelegd om de laaggelegen gronden te beschermen tegen overstromingen. Het gebied werd pas ingepolderd na de Vrede van Münster (1648), waarbij de grens tussen Nederland en Vlaanderen werd vastgelegd. In 1672 werden de Overslagpolder en Moerbekepolder terug onder water gezet door inundaties tijdens de Franse Successieoorlog (1672-1679). De Moerbekepolder liep in 1682 opnieuw onder water door overstromingen. De definitieve inpoldering van dit gebied was pas op het einde van de 17de eeuw een

¹⁰ Agentschap Onroerend Erfgoed 2020: Moerbeke [online], <https://id.erfgoed.net/themas/14182> (geraadpleegd op 2 september 2020)

¹¹ Agentschap Onroerend Erfgoed 2020: Moerbeke [online], <https://id.erfgoed.net/themas/14182> (geraadpleegd op 2 september 2020)

¹² Agentschap Onroerend Erfgoed 2020: Grote Kreek en Pereboomsgat [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/135190> (geraadpleegd op 2 september 2020)

feit. De “Papdijk”, de zuidelijke grens van het gebied, werd voltooid in 1691. De inpoldering van de Moerbekepolder was uiteindelijk in 1699 voltooid.¹³

De oudste kaart die ons informatie verschaft over het onderzoeksgebied is het “Extract uyt eene kaart van de bedykinghe van het deel van Moerbeke, Wachtebeke, Zuyddorpe en Boostenblye”, gemaakt door Jacques Coppe in 1620 (Figuur 19). De kaart toont de situatie voor het gebied definitief ingepolderd werd. Het onderzoeksgebied is gesitueerd ter hoogte van het “verdroncken Landt van Moerbeke”, dat volgens de kaart op dat moment bedijkt was. Dit toont aan dat het onderzoeksgebied in overstromingsgebied lag. Ten zuiden bevindt zich “T’ hooghe Landt van Moerbeke”. Juist ten noorden van het terrein loopt de zogenaamde “Saute vaert”. In het oosten van het onderzoeksgebied bevindt zich een straat. Ten zuidwesten is het gehucht aan de “cruys straete” (Kruisstraat) te bemerken. Dit gehucht kreeg kort na 1650 een eigen kapel en werd in 1902 erkend als afzonderlijke parochie.¹⁴

Figuur 19: Extract uyt eene kaart van de bedykinghe van het deel van Moerbeke, Wachtebeke, Zuyddorpe en Boostenblye, met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.cartesius.be)

¹³ Agentschap Onroerend Erfgoed 2020: Grote Kreek en Pereboomsgat [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/135190> (geraadpleegd op 2 september 2020)

¹⁴ Agentschap Onroerend Erfgoed 2020: Moerbeke [online], <https://id.erfgoed.net/themas/14182> (geraadpleegd op 2 september 2020)

De figuratieve kaart van Moerbeke uit 1725 door Philippus-Jacobus Benthuis, een kopie van een kaart uit 1679, situeert het onderzoeksgebied nog steeds ter hoogte van “verdronken Landen”, of overstromingsgebied (Figuur 20). In dit gebied zijn verschillende kreekjes aanwezig. In het zuiden en noordoosten van het terrein bevindt zich een dijk: “den nieuwen dijk”. Ten noorden is nog steeds een vaart aanwezig. Een 18de-eeuwse perceelkaart van Moerbeke met de oude parochiegrenzen langs de “Saute vaert” (Figuur 21) dateert van na de inpoldering van de Moerbekepolder. De dijk die op de kaart van Benthuis te zien is, is niet langer aanwezig. Ook de kreekjes zijn verdwenen. Ten noorden loopt wel nog steeds de “Saute vaert”. In het zuiden van het terrein zijn twee doodlopende wegen te bemerken.

Figuur 20: Figuratieve kaart van Moerbeke uit 1725 (kopie van een kaart uit 1679), met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.cartesius.be)

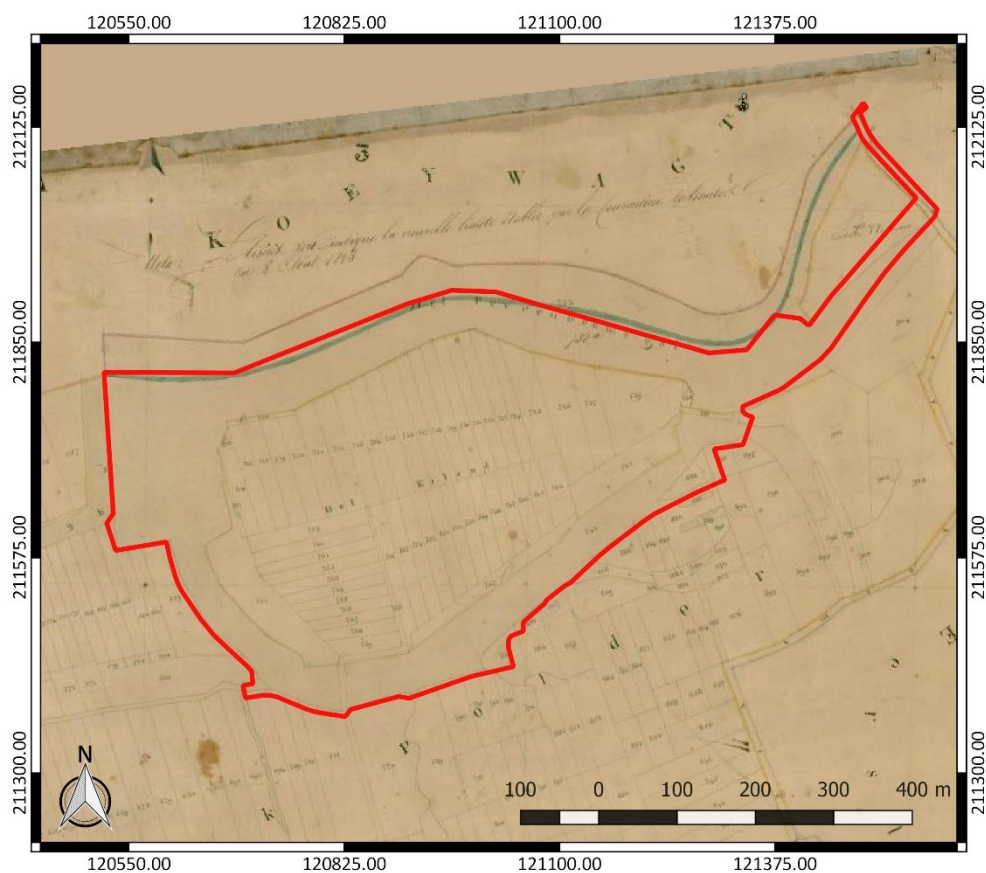
Figuur 21: Perceelkaart van Moerbeke met de oude parochiegrenzen langs de “Saute vaert”, met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.cartesius.be)

Op de Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden, opgemaakt op initiatief van graaf de Ferraris (1771-1778), is het Pereboomsgat te herkennen (Figuur 22). De kreek is smaller dan op heden het geval is en loopt deels ten noorden van het onderzoeksgebied. Mogelijk is er een beperkte afwijking ontstaan bij het georefereren van de kaart. De zone die ingesloten wordt door de kreek is in gebruik als akkerland. Binnen de kreek bevindt zich ook een gebouw en een weg. Ook in het noordoosten van het terrein loopt een weg. Ten noorden en ten westen van het terrein is een dijk te bemerken. Ook verder naar het zuiden toe is een dijk aanwezig.

Het primitief kadasterplan (1830-1833) toont het Pereboomsgat met zijn kenmerkende hoefijzervorm (Figuur 23). De kreek bestond nog volledig uit open water rondom het Eiland. De bebouwing die eerder zichtbaar was, is verdwenen. Het wegtracé dat vanuit het zuiden tot centraal het plangebied loopt, blijft bestaan. Op deze manier is het Eiland bereikbaar vanuit het zuiden. Ook in het oosten is er een toegang. De Atlas der Buurtwegen (1841, Figuur 24) en Atlas cadastral parcellaire de la Belgique van P.C. Popp (1842-1879, Figuur 25) tonen een gelijkaardig beeld. Op de Vandermaelenkaart (1846-1854) zijn er beboste stroken te bemerken ter hoogte van de zuidoostelijke en noordwestelijke rand van het eiland (Figuur 26). Er loopt een weg van het zuiden naar het centrale deel van het eiland. Ook in het oosten blijft het eiland toegankelijk.

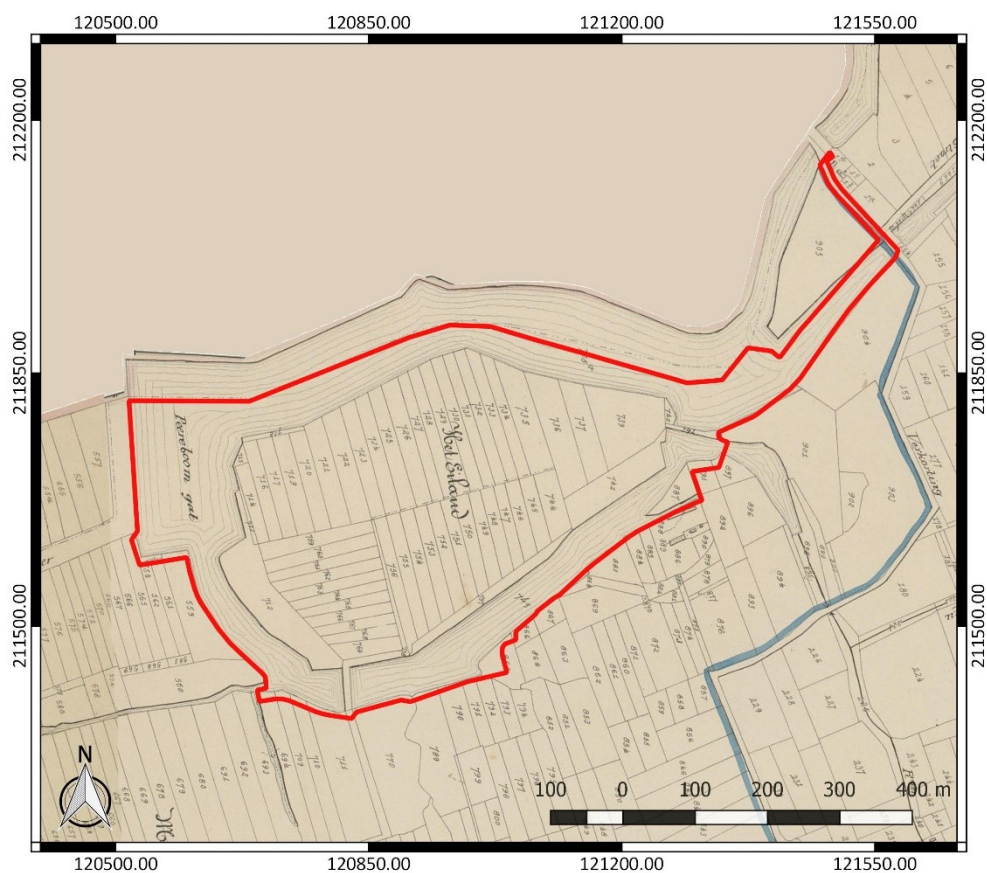
Figuur 22: Kabinetskaart der Oostenrijkse Nederlanden met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

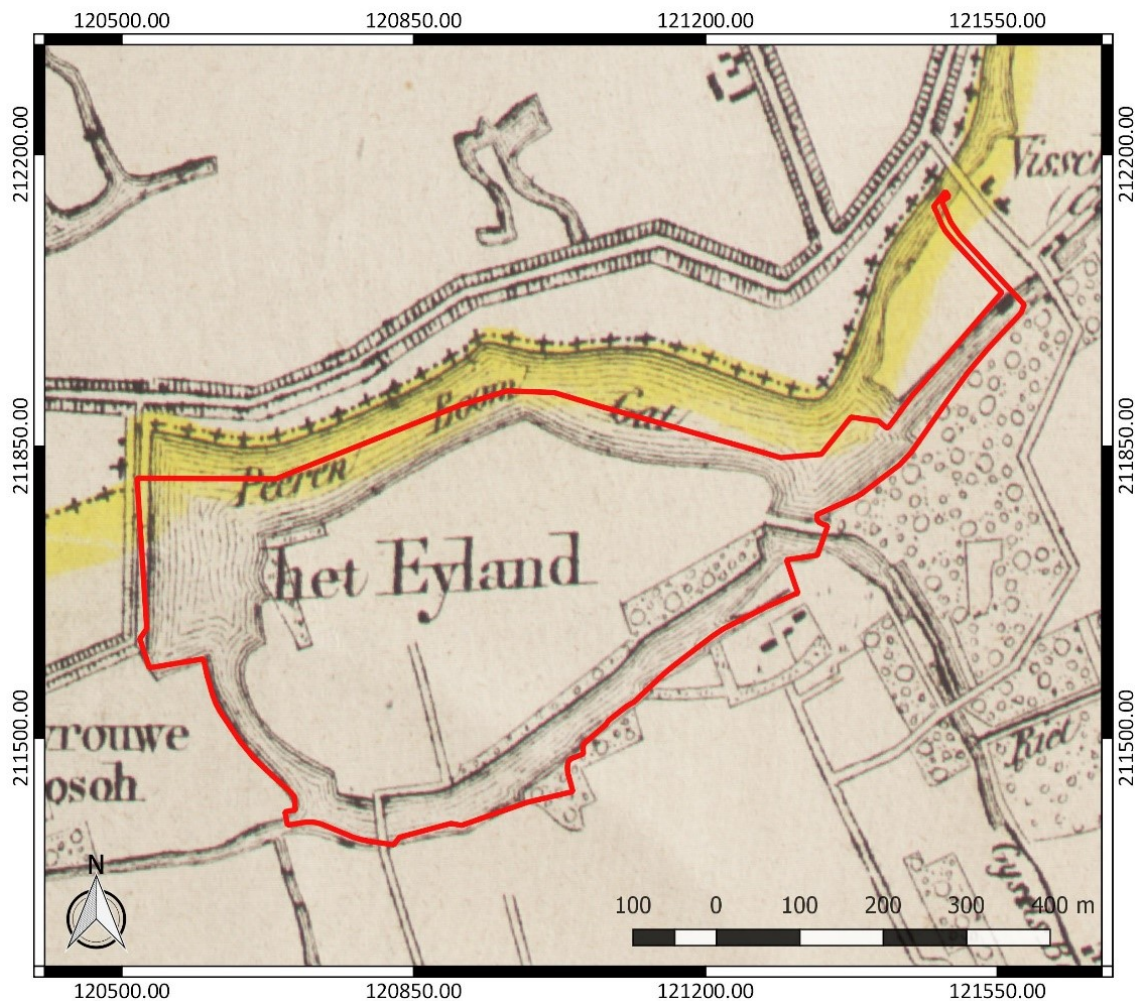
Figuur 23: Primitief kadasterplan met aanduiding van het onderzoeksgebied (<https://search.arch.be/nl>)

Figuur 24: Atlas der Buurtwegen met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

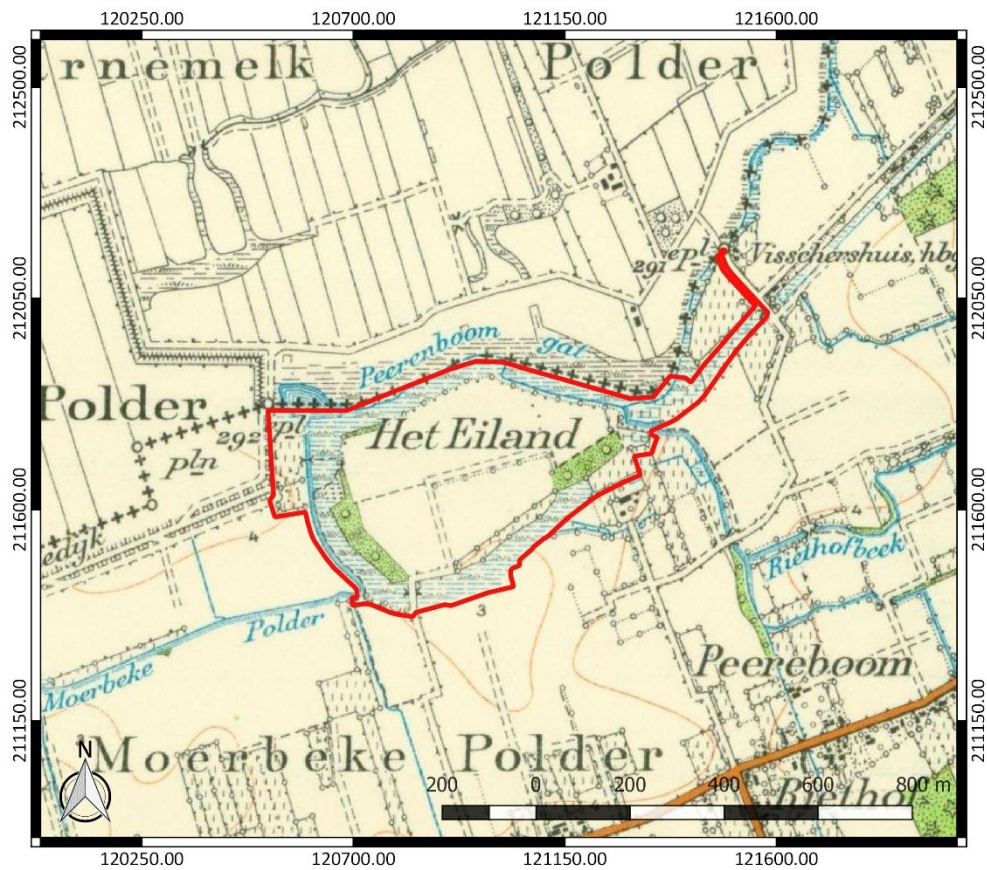

Figuur 25: Atlas cadastral parcellaire de la Belgique met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Figuur 26: Vandermaelenkaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Op een topografische kaart uit 1938 (Figuur 27) is de kreek reeds gedeeltelijk verland in het oosten, nabij de toegang en in het westen. Deze zones zijn ingekleurd als grasland, net als een zone langs de zuidoostelijke rand van het eiland. De zuidwestelijke rand van het eiland is nu ook bebost. De Watergang van de Moerbekepolder loopt in het westen en het noorden door de kreek. In het centrum van het Eiland is de aanwezige weg verlengd. Op een luchtfoto uit 1971 (Figuur 28) is te zien dat de kreek verder verland en begroeid is. Het Eiland bestaat uit gras- en akkerland. Een luchtfoto uit 1979-1990 (Figuur 29) toont dat enkel het noordelijke deel van het Pereboomsgat nog uit open water bestaat. Het Eiland bleef in gebruik als gras- en akkerland. Het beeld komt overeen met het beeld dat we zien op een recente luchtfoto (Figuur 8). Enkel de weg die van het zuiden naar het centrum van het eiland liep is verlegd, meer langs de zuidelijke oever van waar de waterweg liep.

Figuur 27: Topografische kaart uit 1938 met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.cartesius.be)

Figuur 28: Luchtfoto uit 1971 met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Figuur 29: Luchtfoto uit 1979-1990 met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

2.4.3 Het onderzochte gebied in zijn archeologisch kader

De Centrale Archeologische Inventaris (CAI) vermeldt een aantal locaties in de omgeving van het onderzoeksgebied waar archeologische resten gekend zijn (Figuur 30). De in de nabijheid gelegen archeologische waarden en de locaties met een gelijkaardige landschappelijke ligging worden besproken. Ze zijn het relevantste om het archeologisch potentieel van het terrein in te schatten.

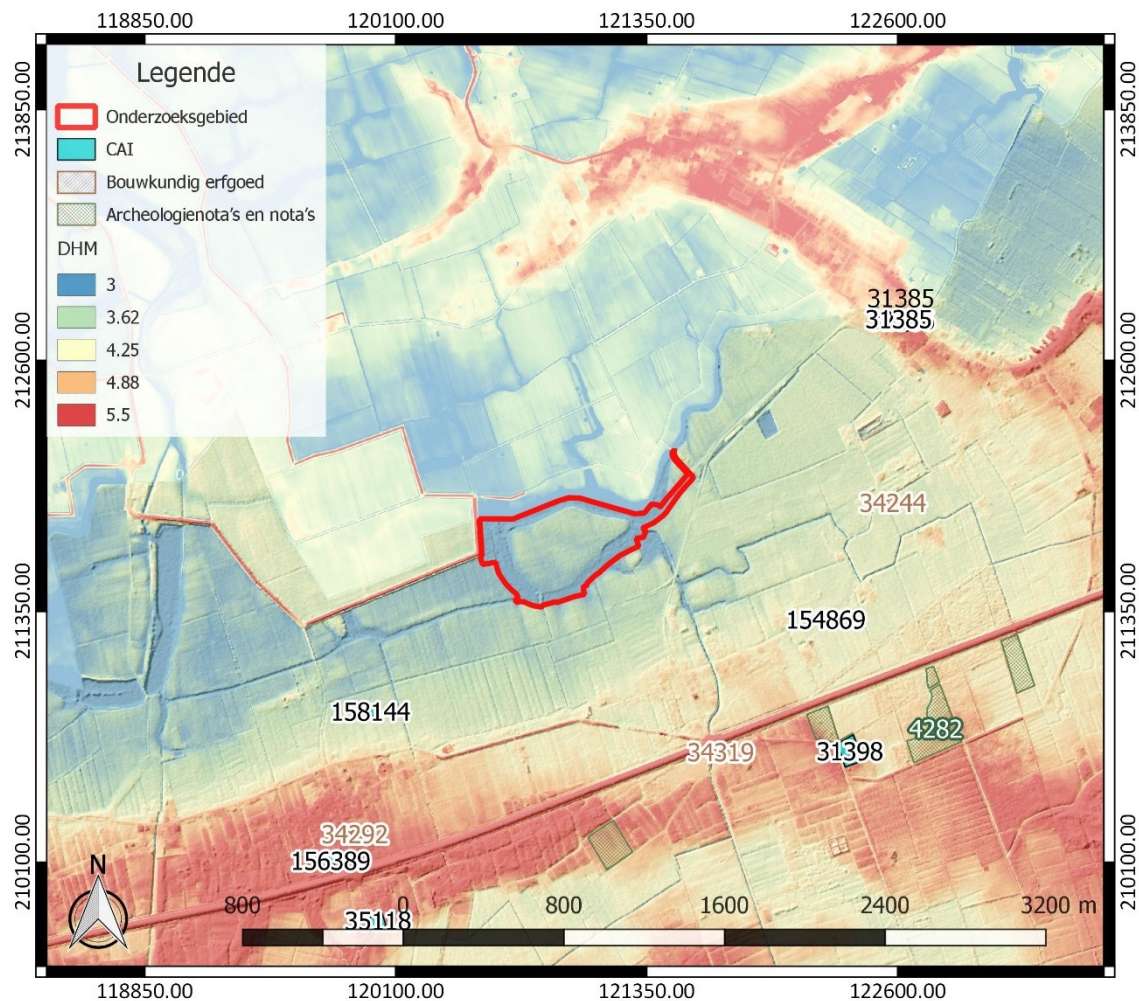
De meest nabijgelegen vindplaatsen bevinden zich op een afstand van ca. 900 m tot 1 km. Ter hoogte van de Pereboomsteenweg ten zuidoosten van het onderzoeksgebied, is aan de hand van luchtfotografie een circulaire structuur waargenomen (CAI ID 154869). Het gaat mogelijk om een grafheuvel.¹⁵ Op de vindplaats Kruisstraat I (CAI ID 158144), ten zuidwesten van het terrein, is een metaalvondst uit de late middeleeuwen geregistreerd. Het betreft een pelgrimsampul, die in ca. 1400 gedateerd wordt.¹⁶

In de vastgestelde inventaris bouwkundig erfgoed wordt in de omgeving van het onderzoeksgebied ook nog een hoeve met een oorsprong in de nieuwe tijd vermeld. Het gaat om een hoeve met losse bestanddelen in de Abelendreef, ten oosten van het onderzoeksgebied (ID 34244). De hoeve zou teruggaan tot 1755.¹⁷

¹⁵ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 154869, Pereboom Circulaire structuur 584 (geraadpleegd op 2 september 2020)

¹⁶ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 158144, Kruisstraat I (geraadpleegd op 2 september 2020)

¹⁷ Agentschap Onroerend Erfgoed 2020: Hoeve met losse bestanddelen [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/34244> (geraadpleegd op 3 september 2020)

Figuur 30: Overzichtskartaal Centrale Archeologische Inventaris met aanduiding van het onderzoeksgebied
(<https://geo.onroenderfgoed.be/>), weergegeven op het DTM 1 m en Hillshade DHM 5 m

In de iets ruimere omgeving zijn er nog enkele vindplaatsen gekend op de hoger gelegen zandruggen. De oudste resten werden aangetroffen in de Kruisstraat, ten zuidwesten van het plangebied (CAI ID 156389). Bij een veldprospectie werd hier een concentratie van vondsten uit het mesolithicum aangetroffen. Het gaat om lithisch materiaal, waaronder vier kernen, twee verfrissingsproducten, zes schrabbers, twee stekers, een geretoucheerde microkling en twee microlieten.¹⁸

Verder zijn er nog resten uit de nieuwe tijd aanwezig in de omgeving. Ter hoogte van locatie CAI ID 35118, tevens ten zuidwesten, bevond zich de zogenaamde "Kruisstraatmolen", die al vermeld werd in 1534 en 1546. Het was een houten standaardmolen op een molenberg. De molen werd gesloopt in 1939. Het molenaarshuis en de maalderij zijn bewaard gebleven. Het bewaarde molenaarshuis gaat in oorsprong waarschijnlijk terug tot in de 18de eeuw. De maalderij werd opgericht rond 1885, hoogstwaarschijnlijk ter vervanging van een vroegere rosmolen, en was in bedrijf tot 1972.¹⁹

Ten noordoosten, in het grensdorp Koewacht, dat zich deels op het grondgebied van Moerbeke bevindt en verder op het grondgebied van Terneuzen (Nederland) en Stekene ligt, werd in 1590 een

¹⁸ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 156389, Moerbeke Kruisstraat (geraadpleegd op 2 september 2020)

¹⁹ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 35118, Kruisstraatmolen (geraadpleegd op 2 september 2020); Agentschap Onroerend Erfgoed 2020: Molenaarshuis en maalderij [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/34293> (geraadpleegd op 2 september 2020)

fort opgericht ter verdediging tegen de Hollanders: het Fort Masereels of Fort Koewacht (CAI ID 32586). Op dezelfde plaats werd in 1710 het Klooster der Minderbroeders gebouwd. Het klooster, dat ook "Kasteelke" of "Ter Haghe" genoemd werd, werd gebouwd als residentiehuis van de paters Franciscanen. Nu bevindt zich hier de Parochiekerk Sint-Philippus en Jacobus (CAI ID 31385, zie verder). De contouren van het voormalige fort zijn nog afleesbaar in het vierkant stratenpatroon rondom de kerk.²⁰

In het gehucht Kruisstraat, ten zuidwesten, bevindt zich de Parochiekerk Heilig Hart (ID 34292), die vermeld wordt in de vastgestelde inventaris bouwkundig erfgoed. Waarschijnlijk bevond zich ter hoogte van de huidige kerk eertijds een grenskapel voor de gelovigen van de Beoostenblij te Axel (Nederland), opgericht in 1651. In 1687 werd de kapel verplaatst naar het beter bereikbare Koewacht. De kapel werd gesloopt maar het koor werd aanvankelijk bewaard. Het verdween op een onbekend tijdstip. De huidige kerk werd gebouwd in 1908 en ingewijd in 1910.²¹

De Parochiekerk Sint-Philippus en Jacobus (CAI ID 31385) dateert van 1713-1714. In 1687 werd de bovenvermelde kapel in het gehucht Kruisstraat grotendeels afgebroken en overgebracht naar Koewacht aan de Nederlandse grens. Deze kapel werd in 1713 gesloopt, waarna de nieuwe Sint-Philippus en Jacobuskerk gebouwd werd. De toren is te dateren vanaf 1743. In 1850 werd de kerk verbouwd en uitgebreid. Het parochiaal werk werd uitgevoerd door de paters Recolletten. Tot in 1914 deed de kerk ook dienst voor de bewoners van het Nederlandse Koewacht. In 1916 kreeg het Nederlandse Koewacht een houten noodkerk die in 1921 werd vervangen door een nieuw kerkgebouw. In hetzelfde jaar werd de Sint-Philippus en Jacobuskerk erkend als afzonderlijke Belgische parochiekerk en overgenomen door het bisdom Gent.²²

De verdwenen Pecsteenhoeve (CAI ID 31398), ook "Spookhof", "Baggaarthof" of "verdoemde hoeve" genoemd, werd opgetrokken rond 1700 en situeerde zich ten zuidoosten van het onderzoeksgebied. De hoeve werd in het verleden ook "houten hof" genoemd wegens de aanwezigheid van een houten schuur. De woning werd afgebroken in 1943. Op de locatie van de voormalige hoeve bevindt zich nu een bos. Er zijn nog resten van de hoeve teruggevonden waaronder een bakstenen vloer van de schuur en twee kelders of beerputten.²³ De vastgestelde inventaris bouwkundig erfgoed vermeldt ook nog een herberg die waarschijnlijk opklimt tot de 18de eeuw. Deze zogenaamde Herberg In de den (ID 34319) bevindt zich tevens ten zuidoosten.²⁴

Andere gekende archeologische waarden in de omgeving van het onderzoeksgebied bevinden zich al op vrij grote afstand ten opzichte van het onderzoeksgebied of kennen een verschillende landschappelijke ligging. Ze zijn weinig relevant om het archeologisch potentieel van het terrein in te schatten. Daarom worden ze hier niet nader toegelicht. Ook bekrachtigde archeologienota's of nota's van terreinen in de omgeving bieden geen relevante aanvulling op de reeds besproken CAI-locaties. Daarom lichten we ze hier niet afzonderlijk toe.

²⁰ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 32586, Fort Masereels (geraadpleegd op 2 september 2020)

²¹ Agentschap Onroerend Erfgoed 2020: Parochiekerk Heilig Hart [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/34292> (geraadpleegd op 3 september 2020)

²² Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 31385, Parochiekerk Sint-Philippus en Jacobus (geraadpleegd op 2 september 2020); Agentschap Onroerend Erfgoed 2020: Parochiekerk Sint-Philippus en Jacobus [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/34290> (geraadpleegd op 2 september 2020)

²³ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 31398, Pecsteenhoeve (geraadpleegd op 2 september 2020)

²⁴ Agentschap Onroerend Erfgoed 2020: Herberg In de den [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/34319> (geraadpleegd op 3 september 2020)

2.4.4 Interpretatie van het onderzochte gebied en synthese

Na uitvoering van het bureauonderzoek kunnen de onderzoeksvragen die vooropgesteld werden, beantwoord worden.

Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologisch potentieel van het terrein?

De kreek Pereboomsgat maakt, met de Grote Kreek, deel uit van het krekengebied van Overslag-Zuiddorpe, een overgangsgebied tussen een groter krekengebied dat zich verder uitstrekt over Nederlands grondgebied in het noorden en Zandig Vlaanderen in het zuiden. Pereboomsgat is net als vele kreekrestanten aan het verlanden waardoor opvallende rietlanden ontstaan. Het gebied is een uniek relict en een natuurgebied.

In de vroege middeleeuwen werd dit laaggelegen, nat gebied weinig gebruikt. Pas in de late middeleeuwen werd het intensief ontgonnen tijdens de “grote ontginningen”. Door de veenontginningen, waarbij de gronden kunstmatig verlaagd werden, werd dit gebied geteisterd door overstromingen. Tijdens de Tachtigjarige Oorlog (1568-1648) werd het gebied onder water gezet door de noordelijke dekzandruggen door te steken. Hierdoor ontstond een getijdengeul die het gebied onder invloed van zee-overstromingen bracht en door opeenvolgende inundaties ontstonden er kreken. Vanaf het eerste kwart van de 17de eeuw werden er dijken aangelegd om de laaggelegen gronden terug te beschermen tegen deze overstromingen. De definitieve inpoldering van dit gebied was op het einde van de 17de eeuw een feit.

Het kreekrestant rondom het eiland is op de bodemkaart gekarteerd als bebouwde zone (OB). Die kaart toont verder dat “het Eiland” in het centrum van het onderzoeksgebied bestaat uit matig natte, natte tot zeer natte zandleembodems, waarvan de meeste zonder profiel. Ook de gronden rondom zijn matig nat tot nat, typerend voor dit laaggelegen polder- en krekengebied.

De archeologische waarden in de buurt bevinden zich op de ruime afstand en vaak op de hoger gelegen minder natte gebieden. Met uitzondering van een vondstenconcentratie uit het mesolithicum en een circulaire structuur, een mogelijke grafheuvel uit de metaaltijden, zijn de meeste archeologische waarden jonger dan de late middeleeuwen.

Wat is de landschapshistoriek en de gebruiksevolutie van het terrein?

De oudste historische kaart stamt uit 1620 en toont de situatie voor het gebied definitief ingepolderd werd. Het onderzoeksgebied is op dat moment gesitueerd ter hoogte van het “verdroncken Landt van Moerbeke”, dat volgens de kaart op dat moment bedijkt was. Ten noorden van het plangebied loopt een vaart. Van zodra het gebied volledig bedijkt is, doet het plangebied mogelijk dienst als gras- en/of akkerland. Tijdens het laatste kwart van de 18de eeuw is er even bebouwing te zien op het zuidelijk deel van het onderzoeksgebied. Er loopt ook een weg vanuit het zuiden tot ongeveer het midden van het plangebied. Op dat moment is het gebied ook omsloten door waterwegen. Op jongere kaarten, vanaf ca. 1830, heeft het Pereboomsgat de kenmerkende hoefijzervorm. De kreek bestond uit open water rondom het Eiland, dat bereikbaar was via een toegang in het oosten en het zuiden.

Een honderd jaar later is de kreek reeds gedeeltelijk verland in het oosten en het westen en deze zones doen dienst als grasland. Dat verlanden ging verder tot op vandaag waarbij enkel het noordelijke deel van het Pereboomsgat nog uit open water bestaat. De verlande stukken van de kreek vormen rietlanden terwijl Het Eiland in gebruik blijft als gras- en akkerland.

Wat is de impact van de geplande werken?

Binnen het natuurgebied en de kreek Pereboomsgat worden werken gepland, waarbij rond het zogenaamde 'eiland' terug een waterweg wordt aangelegd, ter hoogte van de waterweg die hier al aanwezig was in het verleden. Daarvoor worden de zuidoostelijke en zuidelijke rand van het terrein (een strook van 9,48 tot 12 m breed) en de westelijke rand terug omgevormd tot open water, dat zal aansluiten op de Watergang van de Moerbekepolder. Deze zones worden uitgegraven tot op een diepte van 1 m TAW, wat een verstoring van ca. 1 m tot 2,30 m betekent.

De westelijke zone wordt uitgegraven tot op een diepte van maximaal 85 cm. Er zal slib geruimd worden uit de kreek en waterloop in het noorden, noordoosten en westen van het onderzoeksgebied. Een nieuw, onverhard wandelpad van 366 m lang en 1,5 m breed wordt aangelegd tot op een verstoringdiepte van maximaal 80 cm. In het zuidzuidwesten wordt een regelbare klepstuw voorzien voor het vasthouden van water tijdens droge periodes.

De ingrepen zijn overwegend plaatselijk en zijn grotendeels gesitueerd ter hoogte van zones die in de 19de eeuw al deel uitmaakten van een watervolume.

2.4.5 Afweging noodzaak verder vooronderzoek

Het bureauonderzoek toont aan dat het onderzoeksgebied een eerder laag archeologisch potentieel kent. Het plangebied ligt in een regio waar tot op heden weinig archeologische waarden zijn aangetroffen. Het merendeel van de vondsten in de regio bevindt zich op de hogere dekzandruggen in het zuiden en met uitzondering van een vondstenconcentratie uit het mesolithicum en een circulaire structuur, een mogelijke grafheuvel uit de metaaltijden, zijn de meeste archeologische waarden jonger dan de late middeleeuwen.

Dit heeft ongetwijfeld met ontginningsfasen en de latere inpolderingsfase te maken. Het is onduidelijk wat de invloeden was van de ontginningen van veen. Voor de indijkingen in de 17de eeuw waardoor de gronden gewonnen werden op het water, lag het terrein in een zeer nat gebied dat aangegeven werd als het "verdroncken Landt van Moerbeke". Historische kaarten lijken en ook de quartairgeologische kaart lijkt aan te geven dat er ter hoogte van het onderzoeksgebied sprake was van een hoogdynamisch milieu dat tot de vorming van de kreken heeft geleid. Wellicht heeft hierbij ook erosie opgetreden. De bodemkaart karteert het plangebied voornamelijk ook als matig tot zeer natte zandleem of lemige zandbodem zonder bewaard profiel.

Al deze elementen samen maken dat we kunnen besluiten dat het potentieel van bijkomend archeologisch onderzoek in de zones waar bodemingrepen gepland worden, beperkt is. De zones waar bodemingrepen gepland worden, liggen grotendeels in de zones waar een watervolume te zien is op 19de-eeuwse kaarten. De zeer natte eigenschappen van de bodem en de aanwijzingen voor erosie die opgetreden is door het hoogdynamische milieu van overstromingen als gevolg van veenontginningen, waarbij de gronden kunstmatig verlaagd werden, maken dat we vermoeden dat het bodemarchief in het verleden aangetast is en maken ook dat de zones van bodemingrepen weinig aantrekkelijk geweest zijn voor bewoning in het verleden.

3 Samenvatting

Het bureauonderzoek toont aan dat het onderzoeksgebied een laag archeologisch potentieel kent. Het plangebied ligt in een regio waar tot op heden weinig archeologische waarden zijn aangetroffen. Het merendeel van de vondsten in de regio bevindt zich op de hogere dekzandruggen in het zuiden. Voor de indijkingen in de 17de eeuw waardoor de gronden gewonnen werden op het water, lag het terrein in een zeer nat gebied dat aangegeven werd als het “verdroncken Landt van Moerbeke”. Historische kaarten lijken en ook de quartairgeologische kaart lijkt aan te geven dat er ter hoogte van het onderzoeksgebied sprake was van een hoogdynamisch milieu dat tot de vorming van de kreken heeft geleid. Wellicht heeft hierbij ook erosie opgetreden.

Al deze elementen samen maken dat we kunnen besluiten dat het potentieel van bijkomend archeologisch onderzoek in de zones waar bodemingrepen gepland worden, beperkt is. De zones waar bodemingrepen gepland worden, liggen grotendeels in de zones waar een watervolume te zien is op 19de-eeuwse kaarten. De zeer natte eigenschappen van de bodem en de aanwijzingen voor erosie die opgetreden is door het hoogdynamische milieu van overstromingen als gevolg van veenontginningen, waarbij de gronden kunstmatig verlaagd werden, maken dat we vermoeden dat het bodemarchief in het verleden aangetast is en maken ook dat de zones van bodemingrepen weinig aantrekkelijk geweest zijn voor bewoning in het verleden.

4 Bibliografie

4.1 Publicaties

De Moor, G./D. van de Velde, 1995: *Toelichting bij de Quartairgeologische kaart. Kaartblad 14 Lokeren*, Gent.

4.2 Websites

Cartesius (2020)
<https://www.cartesius.be>

Centrale Archeologische Inventaris (2020)
<https://cai.onroenderfgoed.be>

Databank ondergrond Vlaanderen (2020)
<http://dov.vlaanderen.be>

Geoportaal Onroerend Erfgoed (2020)
<https://geo.onroenderfgoed.be/>

Geopunt Vlaanderen (2020)
<http://www.geopunt.be/>

Inventaris Onroerend Erfgoed (2020)
<https://inventaris.onroenderfgoed.be>

Onderzoeksbalans Onroerend Erfgoed Vlaanderen (2020)
<https://www.onderzoeksbalans.be>

Rijksarchief België (2020)
<https://search.arch.be/nl>

5 Bijlagen

5.1 Archeologische periodes

